

Stratégia
PSK pre
mládež
na roky
2023—2028

(s výhľadom do roku 2033)

Obsah

1.	Úvod	4
1.1.	Východiská pre kľúčové oblasti a stanovenie strategických cieľov	10
2.	Kľúčové oblasti Stratégie PSK pre mládež na roky 2023 – 2028 (s výhľadom do roku 2033)	14
2.1.	Mladí ľudia v centre záujmu PSK	15
2.1.1.	Informácie pre mladých	19
2.1.2.	Sieťovanie a medzirezortná spolupráca	20
2.1.3.	Financovanie aktivít pre mládež	21
2.1.4.	Rozvoj práce s mládežou	22
2.2.	Zdravie a zdravý životný štýl	24
2.2.1.	Psychická odolnosť mladých ľudí	25
2.2.2.	Mladí a online priestor	28
2.2.3.	Pohyb a šport	30
2.3.	Dobrovoľníctvo	32
2.3.1.	Informácie o dobrovoľníctve a dobrovoľníckych príležitostiach	35
2.3.2.	Zapojenie mladých ľudí do dobrovoľníctva	36
2.4.	Vzdelávanie a zamestnanosť	37
2.4.1.	Kľúčové kompetencie	38
2.4.2.	Prepojenie formálneho a neformálneho vzdelávania	42
2.5.	Participácia	45
2.5.1.	Prístup k informáciám o participácii a príležitosti participovať	48
2.5.2.	Účasť mladých v školskej a obecnej samospráve	49
2.5.3.	Zastupiteľské štruktúry mladých	50
3.	Záver	52

1. Úvod

Stratégia Prešovského samosprávneho kraja pre mládež na roky 2023 – 2028 (ďalej aj „Stratégia“ alebo „Stratégia PSK pre mládež“) **je strednodobý strategický dokument**, ktorý definuje kľúčové oblasti, ciele, opatrenia a návrh ich implementácie, smerujúce k dosiahnutiu vízie života mladých ľudí v Prešovskom kraji.

Akí by mali byť mladí ľudia po roku 2028? Sú to predovšetkým **„mladí ľudia, rozvíjajúci svoju osobnosť a potenciál, považujúci sa za plnohodnotných členov spoločnosti, disponujúci takými kompetenciami, ktoré im prinesú osobné naplnenie, napomôžu viesť kvalitný život, či začleniť sa na trhu práce.“**

Stratégia PSK pre mládež **vychádza z poznatkov a skúseností** zástupcov organizácií pracujúcich s mládežou v kraji a **reálnych potrieb mladých ľudí** žijúcich v regióne. Jej podoba bola formovaná na základe medzirezortnej spolupráce inštitúcií štátnej a verejnej správy, územnej samosprávy, mimovládneho a súkromného sektora. Základným zdrojom informácií o potrebách mladých ľudí bol Prieskum potrieb a kvality života mladých ľudí, zrealizovaný v roku 2021 Radou mládeže Prešovského kraja v spolupráci s PSK a fokusové skupiny s mladými ľuďmi z rôznych častí regiónu.

Prieskum priniesol výsledky, ktoré umožnili identifikovať niektoré problémy mladých ľudí, stanoviť oblasti rozvoja a ohrozenia vyžadujúce si okamžité riešenia. Základný súbor výskumnej vzorky predstavovala mládež vo veku **15 – 30 rokov** žijúca alebo študujúca v Prešovskom kraji, v počte **4 369 respondentov**. Zber dát prebehol prostredníctvom **online dotazníka** v období **november 2021 – december 2021**, ktorý okrem základných socio-demografických údajov zahŕňal **otázky v štyroch kategóriách** (spolu 52 otázok):

- voľný čas, dobrovoľníctvo, práca s mládežou,
- zdravie a zdravý životný štýl,
- vzdelávanie, zamestnanosť a kľúčové kompetencie,
- participácia a svetoobčianstvo.

Výsledky dotazníkového prieskumu boli následne podkladom pre prácu expertných skupín v jednotlivých oblastiach a základom pre formuláciu strategických cieľov.

Časový rámec prípravy Stratégie tvorí viac ako rok konzultácií so zástupcami 28 subjektov pôsobiacich v oblasti práce s mládežou v Prešovskom kraji. V septembri 2021 sa na stretnutí zástupcov RMPK a odboru školstva Úradu PSK podarilo dosiahnuť **dohodu o spolupráci pri príprave** Stratégie a nadviazať tak na predchádzajúcu spoluprácu pri tvorbe Stratégie PSK pre mládež na roky 2015 – 2020. Odbor školstva Úradu PSK podporil **participatívnu tvorbu** dokumentu a prípravu zveril RMPK, ako strešnej organizácii práce s mládežou v kraji. RMPK tak prevzala koordináciu aktivít pre tvorbu Stratégie a získanie zdrojov na ich realizáciu. Odbor školstva Úradu PSK sa podieľal na tvorbe Stratégie zapojením svojich expertov a garanciou nad prebiehajúcimi procesmi.

Stratégia je koncipovaná tak, aby spĺňala základné kritériá pre zapojenie mladých ľudí – účasť mladých ľudí na jej tvorbe a zohľadnenie záujmov, potrieb a názorov mladých ľudí v strategických cieľoch a opatreniach.

Prečo?

Prečo mládež v Prešovskom kraji potrebuje Stratégiu? Mladí ľudia čelia zložitým (novým) životným situáciám, vysokým nárokom dospelých a spoločnosti, konkurenčnému boju pri hľadaní zamestnania a požiadavkám na prispôsobovanie sa neustálym zmenám. V Stratégii môžu nájsť podporu k presadzovaniu svojich záujmov vedúcich k zlepšeniu kvality ich života.

Prečo potrebuje Stratégiu regionálna samospráva? Samosprávny kraj dokáže využiť potenciál mladých ľudí, ktorí utvárajú nielen svoju budúcnosť, ale aj budúcnosť kraja, len ak pre nich vytvorí vhodné podmienky pre dobrý život, zaistí im rovnosť šancí a dostupnosť príležitostí a dokáže pri tom využiť a zohľadniť regionálne špecifiká.

Prešovský samosprávny kraj tvorí a realizuje mládežnícku politiku na regionálnej úrovni.

Podľa zákona o podpore práce s mládežou č. 282/2008 vyšší územný celok vypracúva a uskutočňuje koncepciu rozvoja práce s mládežou, vyhodnocuje jej plnenie a v súlade s ňou vykonáva zákonom vymedzené činnosti. Stratégia PSK pre mládež nadväzuje na dokumenty mládežníckej politiky na vyššej úrovni (národnej a nadnárodnej), predovšetkým na:

- Stratégiu EÚ pre mládež na roky 2019 – 2027,
- Stratégiu SR pre mládež na roky 2021 – 2028.

Ide o strategický dokument na podporu regionálnej práce s mládežou, pričom jeho úlohou je zohľadniť a prepojiť ciele mládežníckej politiky na úrovni EÚ a SR s cieľmi a opatreniami v Prešovskom kraji.

Ciele strategického plánovania

- Zlepšiť život mladých ľudí. Vplývať na to, aká bude mládež po roku 2028.
- Definovať kritické a problémové oblasti ovplyvňujúce rozvoj mládeže počas obdobia piatich rokov.
- Určiť strategické ciele a smery, ktoré môžu znížiť možné riziká a zmeniť negatívny stav, ktorý ovplyvňuje kvalitu života mladých ľudí.

Očakávaný prínos Stratégie

- Rozvoj práce s mládežou = výchovno-vzdelávacej činnosti, spoločenskej činnosti, informačnej činnosti a poradenskej činnosti pre mládež, mladých vedúcich, mládežníckych vedúcich a pracovníkov s mládežou.
- Lepšia koordinácia a kooperácia subjektov spolupodieľajúcich sa na utváraní a realizácii regionálnej mládežníckej politiky (medzirezortná spolupráca) v rámci kraja.
- Ľahšie získavanie informácií o potrebách mládeže a pružnejšie reakcie na potreby mládeže.
- Podpora práce s mládežou špecifikovaná a zakomponovaná v záväzných dokumentoch PSK upravujúcich oblasť práce s mládežou.
- Väčšia podpora aktívnej participácie mládeže na rozhodnutiach ovplyvňujúcich ich život a budúcnosť.

Príprava strategického dokumentu v oblasti mládežníckej politiky v Prešovskom kraji vychádza aj z **potreby subjektov pôsobiacich v oblasti mládežníckej politiky** formulovať jednotný súbor cieľov a opatrení pre rozvoj mládežníckej politiky na území Prešovského kraja, ale aj z potreby systematického prístupu k práci s mládežou na regionálnej úrovni. Tvorcovia Stratégie predpokladajú, že kvalitná mládežnícka politika prispeje k skvalitneniu života mladých ľudí v Prešovskom kraji. Prešovský samosprávny kraj, Rada mládeže Prešovského kraja (RMPK) a spolupracujúce organizácie a inštitúcie sa vytvorením a prijatím Stratégie snažia o vytvorenie takých

podmienok pre život mladých ľudí, aby títo mohli spolurozhodovať o svojom živote, dosahovať svoje životné ciele a vízie, dokázali čeliť tlakom okolia, disponovali potrebnými kompetenciami pre život, pracovali na svojom fyzickom a psychickom zdraví a trávili čas podľa svojich predstáv, ale aj potrieb spoločnosti. Z týchto potrieb mladých ľudí vychádza **päť kľúčových oblastí**, v ktorých sú stanovené konkrétne ciele a opatrenia vedúce k dosiahnutiu spoločného cieľa: utvárať príležitosti, riešiť problémy a rozvíjať mladých ľudí.

Aby boli plány v oblasti mládežníckej politiky naplnené, je nevyhnutná **súčinnosť všetkých aktérov** mládežníckej politiky v Prešovskom kraji (s prepojením na národnú a miestnu úroveň) pri jej implementácii v reálnom živote.

Strategický dokument prináša odpovede na dve základné otázky:

- Ako by sa mohla rozvíjať mládežnícka politika v kraji (ciele, opatrenia)?
- Ako zabezpečiť plánovaný rozvoj (aktivity, implementácia)?

Stratégia je spracovaná **v logickej štruktúre** od cieľov, cez opatrenia, k aktivitám. **Systematický prístup** je zabezpečený zahrnutím implementačnej časti – stanovením indikátorov napĺňania cieľov, aktivít, časového a finančného rámca, ako aj kontroly implementácie. **Vyhodnocovanie napĺňania cieľov** a implementácie Stratégie bude realizované priebežne, každoročne prostredníctvom Regionálnej akčnej skupiny (ďalej aj RAS), ktorá je jedným z výstupov realizovaných opatrení Stratégie v kľúčovej oblasti Mladí ľudia v centre záujmu PSK. RAS budú tvoriť členovia expertných pracovných skupín a medzirezortnej pracovnej skupiny s možnosťou rozšírenia o ďalších členov. Garanciu nad napĺňaním Stratégie prevzal Odbor školstva Úradu PSK.

Postup tvorby Stratégie

Dohoda o spolupráci pri spracovaní Stratégie PSK a RMPK

9/2021

Prieskum potrieb a kvality života mladých ľudí

11 – 12/2021

Stretnutia expertných pracovných skupín

12/2021 – 5/2022

Stretnutia medzirezortnej pracovnej skupiny

11/2021 – 5/2022

Fokusové skupiny s mladými ľuďmi

5/2022

Online verejné pripomienkovanie Stratégie

6/2022

Konzultácie s PSK

7/2021 – 2/2023

Prijatie Stratégie Zastupiteľstvom PSK

4/2023

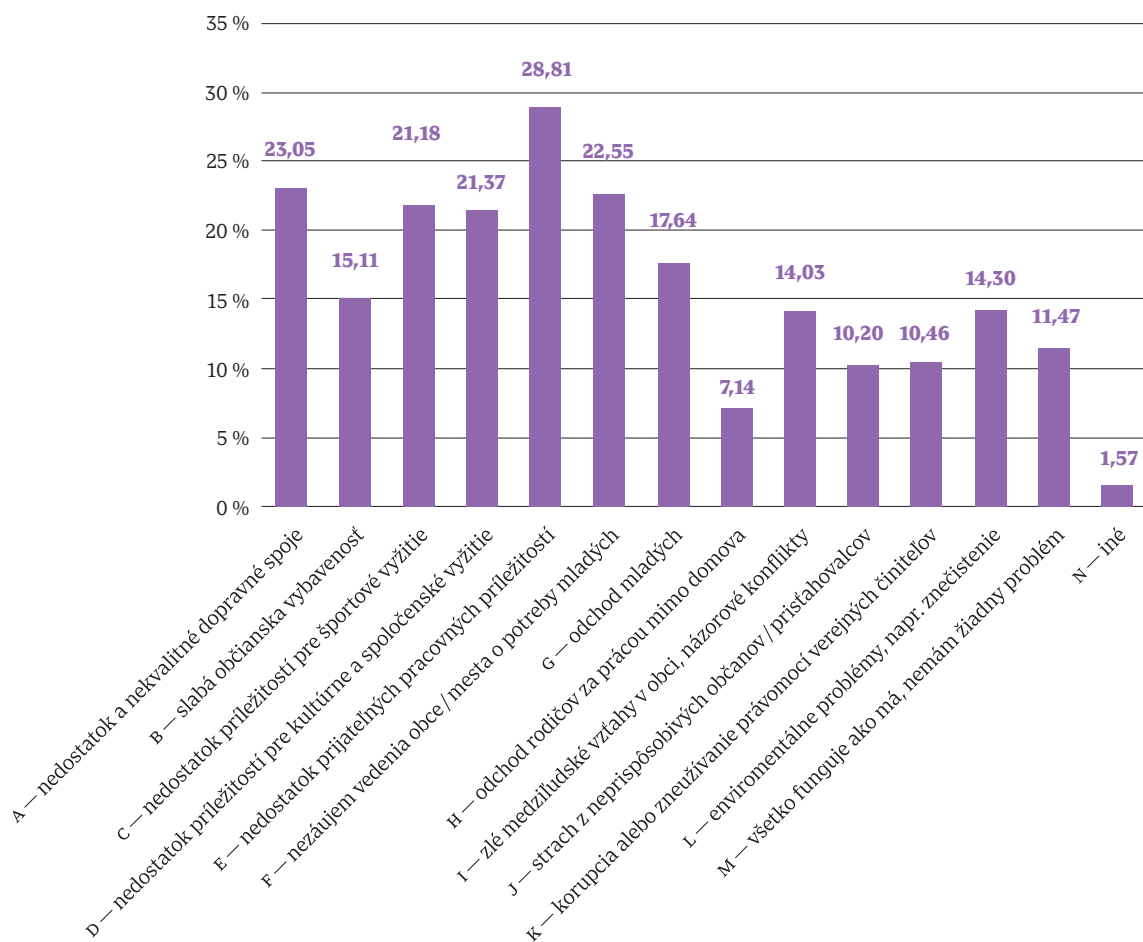
1.1. Východiská pre kľúčové oblasti a stanovenie strategických cieľov

Počtom obyvateľov 807 657 (2021) je Prešovský kraj najväčším v Slovenskej republike. Z tohto počtu tvoria mladí ľudia vo veku 10 – 29 rokov 200 628 (takmer 25 %). Kraj si zachováva prvenstvo aj v počte mladých ľudí, a to aj v rámci Slovenska. V kraji je dlhodobo najvyššia pôrodnosť, dosahuje sa najvyšší prirodzený prírastok, avšak vplyvom vysokého záporného migračného salda dochádza k celkovému úbytku obyvateľstva. Prešovský kraj má v porovnaní s ostatnými kraji v populácii dlhodobo najvyšší podiel detí do 14 rokov. Priemerný vek obyvateľa kraja dosahuje 39 rokov a je v rámci Slovenska najnižší.

Medzi špecifiká kraja, ktoré majú bezprostredný vplyv na kvalitu života mladých ľudí, patrí nedostatok pracovných príležitostí a nepriaznivá ekonomická situácia. Obyvatelia Prešovského kraja sú často nútení odchádzať za prácou do iných regiónov alebo do zahraničia. Miera nezamestnanosti je spomedzi krajov dlhodobo najvyššia, v roku 2021 dosiahla 11 %. Ekonomicky aktívne obyvateľstvo tvorilo 49 %. Priemerná mesačná mzda bola v roku 2021 na úrovni 1 157 eur a bola najnižšia v rámci Slovenska.

Prešovský kraj patrí v hodnotení ekonomického postavenia z hľadiska tvorby HDP k menej výkonným regiónom Slovenska. V roku 2021 dosiahol regionálny hrubý domáci produkt hodnotu 8 985 miliónov eur. Jeho podiel na národnom HDP bol 9,1 %. V prepočte na obyvateľa regionálny HDP dosiahol 11 114 eur v bežných cenách, čo predstavovalo 61,4 % úrovne celoslovenského HDP na obyvateľa. Zdroj: <https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/regional/presovsky%20kraj>.

Za **hlavné problémy miest a obcí Prešovského kraja** považujú mladí ľudia nedostatok prijateľných pracovných príležitostí (29 %), nedostatok a nekvalitné dopravné spoje (23 %), nezáujem vedenia obce/mesta o potreby mladých (23 %), ako aj nedostatok príležitostí pre športové, kultúrne a spoločenské vyžitie (22 %).

Čo považuješ za hlavné problémy mesta / obce, kde žiješ? (výber 1 – 3 možností)

Takmer polovica mladých ľudí by chcela **ostať študovať na Slovensku**, ak by mali ďalej pokračovať v štúdiu. Pokračovať v štúdiu nechce 11% opýtaných. Ostatní preferujú štúdium v zahraničí. Ochota ostať študovať/pracovať na Slovensku priamo súvisí so spokojnosťou so životom – menej spokojní alebo nespokojní mladí ľudia uprednostňujú štúdium v zahraničí. Ich motiváciu študovať na Slovensku by pozitívne podporili pracovné možnosti popri škole (38 %), vyššia kvalita vzdelávania (34 %) a prepojenie s praxou popri štúdiu (25 %).

Do zahraničia by po ukončení štúdia chcelo **ísť pracovať** vyše 34% mladých ľudí, takmer 15 % respondentov chce ostať pracovať **na Slovensku** a 9% respondentov ešte nevedelo, čo bude robiť po škole. Ostatní dotazovaní uviedli, že by chceli ostať pracovať na Slovensku, ak tu budú mať prijateľné pracovné podmienky. Záujem ostať pracovať na Slovensku rastie so zvyšujúcim sa vekom respondentov. Najväčší podiel mladých ľudí, ktorí nechcú ostať pracovať na Slovensku tvoria tí, ktorí vôbec nie sú spokojní so svojim životom a ich život podľa nich nemá zmysel (23 %).

Výsledky prieskumu poukazujú na potrebu vytvoriť vhodné podmienky pre spokojný život mladých ľudí v kraji. Vzdelanie a zamestnanosť sú hlavnými oblasťami, ktoré ovplyvňujú kvalitu života mladých ľudí a majú dopad na ďalšie kľúčové oblasti strategického plánovania – voľný čas, zdravie, dobrovoľníctvo a participáciu mládeže. Počas stretnutí expertných skupín, aj pri stretnutiach s mladými ľuďmi (fokusové skupiny) boli zdôrazňované problémy týkajúce sa týchto dvoch oblastí a opätovne bola nastoľovaná potreba ich riešenia. Išlo predovšetkým o tieto problémy:

- málo motivujúce prostredie Prešovského kraja pre mladých ľudí,
- nedostatok prijateľných pracovných príležitostí,
- nedostatočná príprava na trh práce,
- nevyužívanie potenciálu mladých ľudí školami,
- slabé finančné ohodnotenie mladých v zamestnaní,
- slabé prepojenie škôl s podnikmi, zamestnávateľmi,
- chýbajúca prax a zručnosti pre život.

„Do zahra-
ničia by
po ukončení
štúdia chcelo
ísť pracovať
viac ako 34 %
mladých“

2. Klíčové
oblasti
Stratégie
PSK pro
mládež
na roky
2023 — 2028

(s výhledem do roku 2033)

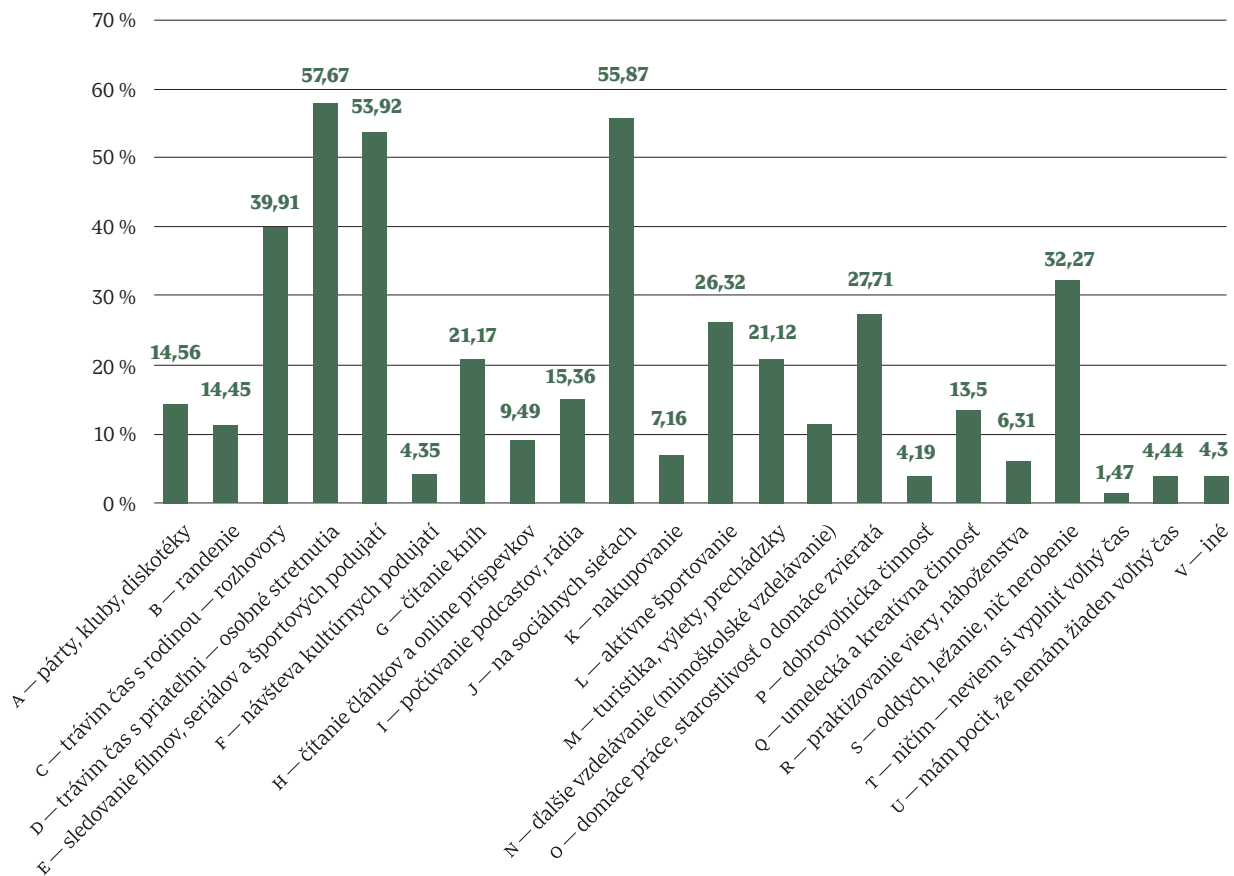
2.1. Mladí ľudia v centre záujmu PSK

Subjekty pracujúce s mládežou v Prešovskom kraji a Prešovský samosprávny kraj premietli svoj záujem o rozvoj mládeže do prierezových tém a cieľov v kľúčovej oblasti 1. Naplnenie týchto základných cieľov a opatrení je predpokladom a zároveň podmienkou realizácie cieľov a opatrení v ďalších kľúčových oblastiach. Vybrané oblasti priamo súvisia so základnými úlohami, ktoré krajská samospráva naplňa v oblasti starostlivosti o mládež, predovšetkým s podporou organizovania práce s mládežou a poskytovaním finančných prostriedkov z rozpočtu VÚC na aktivity v oblasti práce s mládežou.

Medzi problémy, ktoré determinujú stav a kvalitu práce s mládežou, patria:

- Náročný prístup mladých ľudí k pre nich dôležitým a zaujímavým informáciám.
- Nedostatočná komunikácia a medzirezortná spolupráca pri dosahovaní cieľov v oblasti práce s mládežou.
- Chýbajúca systematická finančná podpora práce s mládežou v rámci kraja. Dôsledkom je ne-realizácia aktivít v dostatočnom rozsahu a množstve, uprednostňovanie jednorazových podujatí pred pravidelnými.
- Nesystematická práca s mládežou a slabá koordinácia na regionálnej úrovni.

Vyše 62 % mladých ľudí vníma, že by sa práci s mládežou malo venovať viac času. Viac ako 1/5 mladých ľudí nevedela posúdiť stav práce s mládežou.

Ako najčastejšie tráviš voľný čas? (mimo školy a práce, výber max. 5 možností)

Mladá generácia najčastejšie trávi voľný čas s priateľmi (osobné stretnutia) (58 %), na sociálnych sieťach (56 %), sledovaním filmov, seriálov a športových podujatí (54 %). Takmer tretina (32 %) uviedla, že trávi čas oddychom, ležaním a nič nerobením. Najmenej vykonávanými činnosťami sú: návšteva kultúrnych podujatí, nakupovanie, dobrovoľníctvo a praktizovanie viery.

Dvadsaťjeden percent mladých uviedlo, že má priemerne 5 hodín voľného času denne (mimo školy alebo práce). Viac ako 15 % účastníkov prieskumu má 7 – 8 hodín voľného času. Menej ako 3 hodiny voľného času má k dispozícii 14 % mladých ľudí v kraji. Je badateľný rozdiel medzi voľným časom mužov a žien. Dostatok voľného času pociťujú viac muži (59 %) než ženy (39 %). Mladí ľudia majú skôr pocit, že **nemajú dostatok voľného času** (52 %). Za dostatočný ho považuje menej ako polovica (48 %).

Mladí ľudia najčastejšie trávia voľný čas s kamarátmi (56 %), s rodičmi (40 %) alebo sami (29 %). Pri tejto odpovedi mohli vybrať respondenti 2 možnosti. Aby mohli tráviť čas podľa svojich predstáv, potrebujú viac času (40 %), financií (30 %) a lepší time management (23 %). Nedostatok priestorov, inštitúcií a zariadení uvádza 15 % opýtaných, 16 % chýba niekto, s kým by trávili voľný čas.

„Mladí ľudia
majú skôr
pocit, že
nemajú
dostatok
voľného
času“

2.1.1. Informácie pre mladých

Cieľ 1: Uľahčiť mladým ľuďom prístup k aktuálnym informáciám o dianí, príležitostiach a možnej podpore v rámci PSK

Opatrenie: Zabezpečiť jednotný zdroj informácií pre mladých v rámci regiónu

Informačný portál pre mladých zahŕňajúci oblasť voľného času, dobrovoľníctva, práce s mládežou, psychického a fyzického zdravia, zdravého životného štýlu, športu, participácie, vzdelávania, zamestnanosti a kľúčových kompetencií.

Aktivita

A1: Vytvorenie a spustenie online informačného portálu pre mladých.

A2: Propagácia portálu medzi mladými ľuďmi a organizáciami pracujúcimi s mládežou.

A3: Zabezpečenie pravidelnej aktualizácie informácií organizáciami pracujúcimi s mládežou.

2.1.2. Sieťovanie a medzirezortná spolupráca

Cieľ 2: Dosiagnúť synergiu pri napĺňaní strategických cieľov mládežníckej politiky na úrovni kraja

Opatrenie: Podporiť výmenu skúseností a sieťovať organizácie pracujúce s mládežou na úrovni PSK

Aktivity

A1: Realizácia pravidelných sieťujúcich stretnutí organizácií pracujúcich s mládežou na úrovni Prešovského kraja.

A2: Vytvorenie „regionálnej akčnej skupiny“ (t. j. medzirezortnej skupiny zahŕňajúcej zástupcov PSK, tretieho sektora, súkromného sektora, štátnych inštitúcií, cirkví, mládeže). Úlohou RAS je priebežné hodnotenie napĺňania Stratégie, jej vyhodnotenie na konci obdobia a spolupráca pri vytváraní Stratégie pre nasledujúce obdobie 2028 – 2032).

2.1.3. Financovanie aktivít pre mládež

Cieľ 3: Finančne podporiť systematickú prácu s mládežou na úrovni regiónu

Opatrenie: Zaviesť transparentné grantové/dotačné schémy pre mládež

Aktivita

A1: Vytvorenie a spustenie každoročnej grantovej schémy pre mládež PSK na podporu dosahovania strategických cieľov zo Stratégie PSK pre mládež, určenej pre organizácie pracujúce s mládežou, pôsobiace v PSK.

A2: Upravenie dotačnej schémy Výzva poslancov a predsedu PSK tak, aby zahŕňala aj program Mládež/Práca s mládežou.

A3: Vytvorenie systém finančnej podpory krajských kôl predmetových olympiád a športových súťaží v súlade s Organizačnými pokynmi Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

2.1.4. Rozvoj práce s mládežou

Cieľ 4: Podporiť systematickú prácu s mládežou v kraji

Opatrenie 1: Zvýšiť kvalitu práce s mládežou na úrovni kraja

Aktivita

A1: Vytvorenie samostatnej pracovnej pozície „koordinátora práce s mládežou“ na Úrade PSK

A2: Navrhnutie a realizácia cieľenej podpory kľúčových subjektov pre koordináciu práce s mládežou na úrovni regiónu. Cieľom je podporiť činnosť mimovládnej regionálnej organizácie, ako strešnej organizácie práce s mládežou, pričom by v rámci kraja realizovala zverené úlohy zamerané na rozvoj práce s mládežou.

Opatrenie 2: Podporiť fyzické stretávanie sa mladých ľudí a spoločné trávenie voľného času

Aktivita

A1: Podpora voľnočasovej činnosti mladých ľudí v organizáciách pracujúcich s mládežou prostredníctvom dotčných schém PSK.

A2: Vytvorenie a zdieľanie prehľadu o priestoroch využiteľných pre voľnočasové aktivity mládeže v inštitúciách v pôsobnosti PSK.

„Mladá
generácia
často trávi
voľný čas
s priateľmi
a na sociál-
nych sieťach“

2.2. Zdravie a zdravý životný štýl

Už pred vypuknutím pandémie COVID-19 boli deti a mladí ľudia vystavení rizikám súvisiacim s psychickými ochoreniami bez výrazných investícií do ich riešenia. Podľa najnovších dostupných údajov trpí v Európe duševnými poruchami 9 miliónov mladistvých vo veku 10 – 19 rokov (16,3 %). V tomto vekovom rozmedzí vyhasnú v Európe približne 3 ľudské životy denne v dôsledku samovraždy. Príliš veľa detí nesie bremeno neriešených problémov týkajúcich sa ich psychického zdravia. Nekladie sa dostatočný dôraz na upozorňovanie na priamu súvislosť medzi psychickým zdravím a kvalitou života v nasledujúcich rokoch. Ochranné faktory, akými sú láskyplní rodičia či osoby poskytujúce starostlivosť, bezpečné prostredie v škole a pozitívne vzťahy s rovesníkmi, redukovujú vznik psychických ochorení. Psychické a fyzické zdravie, ako aj zdravý životný štýl sú súčasťou celkového zdravia mladého človeka. Iba ak na nich nazeráme ako na prepojené nádoby, dokážeme maximalizovať potenciál mládeže.

(Zdroj: Správa o situácii detí vo svete 2021: Na čo myslím – propagácia, ochrana a starostlivosť o psychické zdravie detí.)

Kľúčová oblasť 2 sa snaží reagovať na problémy mladých ľudí v troch oblastiach: Psychické a fyzické zdravie, Mladí a online priestor a Pohyb a šport.

2.2.1. Psychická odolnosť mladých ľudí

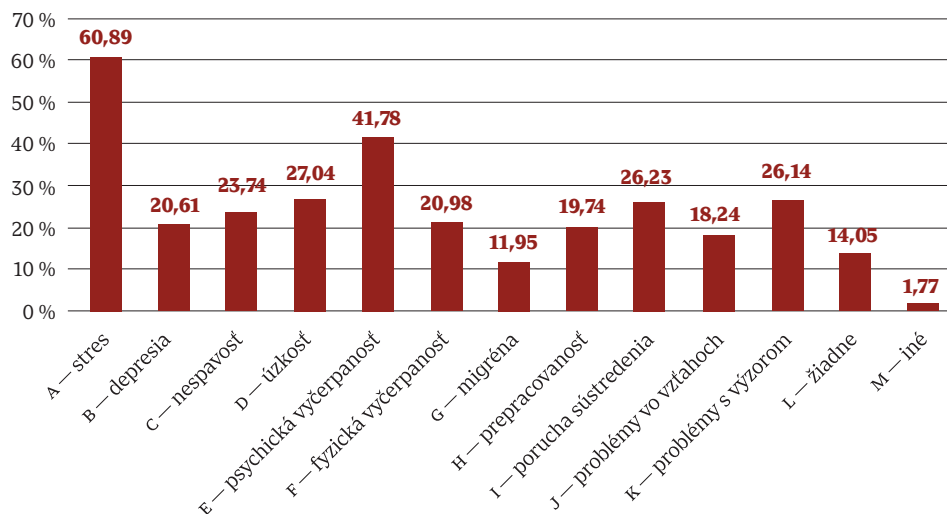
Problémy, na ktoré sa zameriava prioritná oblasť:

- Nedostatočná pomoc a podpora mladých ľudí pri psychickom prežívaní, vyrovnávaní sa s problémami a zvládání ťažkých životných situácií.
- Pretrvávajúca orientácia spoločnosti na dosiahnuté výsledky.
- Preťaženosť mladých ľudí.
- Nedostatočná podpora mladých v procese utvárania vedomia vlastnej hodnoty.
- Nízka účasť mladých na komunitnom živote.
- Obavy z neistej budúcnosti, neprijatia/vylúčenia.
- Zhoršenie psychického zdravia mladých ľudí spôsobené pandemiou.

Ako veľmi dobré alebo dobré hodnotí svoje fyzické zdravie 48% mladých ľudí, ani dobré ani zlé ho vidí 28% mladých a skôr biedne alebo veľmi biedne 24%. Fyzické zdravie je mladými ľuďmi hodnotené lepšie ako psychické zdravie. Svoju psychickú pohodu vnímajú o niečo lepšie muži než ženy. Psychické zdravie hodnotí veľmi dobre alebo dobre 40% mladých ľudí, skôr biedne alebo veľmi biedne 34% respondentov. So svojím životom nie je spokojných 22% mladých ľudí. Takmer 65% odpovedalo, že so životom sú spokojní napriek negatívnym skúsenostiam/situáciám, ktoré občas zažívajú.

V najväčšej miere mladých ľudí negatívne ovplyvňuje: stres (61 %), psychická vyčerpanosť (42 %), úzkosť (27 %), porucha sústredenia (26 %), problémy s výzorom (26 %). Psychické zdravie ovplyvňujú aj vzťahy medzi mladými ľuďmi a v ich okolí. Takmer 8% mládežníkov nemá blízkeho človeka, ktorému dôveruje. Najčastejšie pre nich býva blízky človekom kamarát (38 %), rodič (28 %) a partner alebo partnerka (20 %). Pozorovateľné sú rozdiely v tom, koho považujú za blízku osobu muži a ženy. Pri kamarátoch je to podobné, no v rodičoch má blízku osobu 32 % mužov a 23 % žien. V partneroch má blízku osobu 14 % mužov a 25 % žien.

Ak sa mladí ľudia stretávajú s nevhodným správaním voči svojej osobe, najčastejšie ide o šikanovanie (23 %), nenávisťné prejavy (20 %) a obťažovanie (15 %). Výrazne častejšie uvádzajú takéto negatívne skúsenosti ženy ako muži.

Ktoré z nasledujúcich problémov ťa trápia?

Cieľ 1: Zvýšiť psychickú odolnosť mladých ľudí

Opatrenie 1: Rozvíjať schopnosť mladých ľudí čeliť tlakom okolia

Aktivita

A1: Zmapovanie aktuálnej situácie v oblasti realizácie programov odolnosti mladých ľudí v Prešovskom kraji, identifikácia organizácií pôsobiacich v tejto oblasti, analýza potrieb mladých ľudí.

A2: Podpora realizácie programov rozvoja osobnosti a reziliencie na základe uskutočnenej analýzy (napr. programy, ktoré riešia vyčerpanosť, zníženú motiváciu, rezignáciu, strach zo zlyhania, spracovanie neúspechu, time management mladých ľudí a pod.) na školách a v organizáciách pracujúcich s mládežou (prostredníctvom dotačnej schémy).

A3: Realizácia informačnej kampane zameranej na zvýšenie individuálneho záujmu o rozvoj psychickej odolnosti mladých ľudí a poznanie dostupných možností / ponúk v tejto oblasti.

A4: Realizácia podujatí zameraných na diskusiu, zdieľanie skúseností, riešenie problémov a vytváranie plánov pre mladých ľudí súvisiacich s duševným zdravím, rezilienciou a neočakávanými situáciami/zmenami vo svete.

Opatrenie 2: Podporiť tvorbu bezpečného prostredia v školách a organizáciách pracujúcich s mládežou

Aktivita

A1: Zavedenie pravidelných podujatí a programov zameraných na vytváranie sociálnej klímy podporujúcej inklúziu mladých ľudí, programov adaptácie a tvorby bezpečného prostredia na školách (napr. konkrétny deň v týždni/mesiaci venovaný tvorbe bezpečného/inkluzívneho prostredia, individuálna podpora jednotlivcov ohrozených vylúčením) v spolupráci s CPP Prešov, VÚD-PaP, Káčkom Prešov.

A2: Realizácia vzdelávaní pre pedagógov/pracovníkov s mládežou zameraných na vytváranie bezpečného prostredia v školách a organizáciách pracujúcich s mládežou (aj v oblasti dodržiavania zásad vedenia skupinovej práce a možnosti získania korektívnej skúsenosti bezpečného prostredia).

2.2.2. Mladí a online priestor

Problémy, ktoré prioritná oblasť rieši:

- Veľká miera času stráveného na internete (online) a s tým súvisiaci nízky záujem o voľnočasové aktivity.
- Nedostatočná príprava mladých ľudí v oblasti vnímania a práce s informáciami.
- Slabé pôsobenie občianskej spoločnosti v oblasti bezpečnosti mladých ľudí na internete.
- Odcudzenie, uzavretie skupiny mladých pred svetom.
- Presun života do online sveta.

Väčšina mladých ľudí trávi denne priemerne 3 – 6 hodín **online** (59 %). Viac ako 7 hodín denne je online 26% respondentov. Viac času strávia na internete muži ako ženy. Nadmerné využívanie sociálnych sietí si mladí ľudia uvedomujú. Túto skutočnosť deklaruje až 42% opýtaných. V nasledujúcom grafe sú žltou farbou **zvýraznené činnosti, ktoré sa týkajú online priestoru**. Po využívaní sociálnych sietí nasledujú: konzumácia cukru (31 %), pitie kávy (24 %), hranie PC hier (20 %) a fajčenie (15 %). Výrazný rozdiel medzi pohlavím bol pri hraní PC hier, kde 36 % mužov uviedlo, že túto činnosť vykonáva nadmerne. U žien to bolo necelých 5 %.

Cieľ 2: Zvýšiť povedomie mladých ľudí o nevýhodách virtuálneho sveta

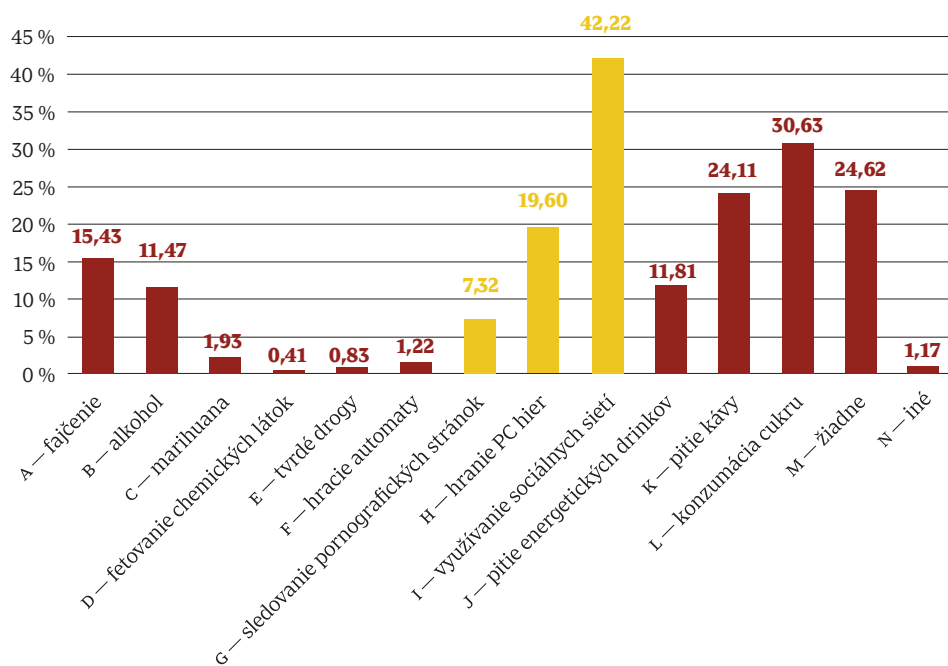
Opatrenie: Vzdelávať mladých v poznaní nástrah a odvrátených stránok sociálnych sietí a internetu a poskytovať informácie o možnosti hľadania pomoci a podpory pri riešení problémov z online prostredia

Aktivity

A1: Realizácia aktivít na školách a v organizáciách pracujúcich s mládežou v Prešovskom kraji s cieľom zvýšiť schopnosť mladých ľudí posudzovať informácie a rozvíjať zručnosť pracovať s nimi (napr. neformálne vzdelávanie v oblasti mediálnej gramotnosti, digitálneho občianstva a kritického myslenia) a aktivít zameraných na uvedomenie si hodnoty jednotlivca v online svete (napr. ideál prezentovaný na sociálnych sieťach, devalvácia hodnôt vo virtuálnom svete).

A2: Propagácia informácií o možnostiach podpory a pomoci súvisiacich s nástrahami online sveta.

**Ktoré návykové látky nadmerne požívaš / ktoré činnosti nadmerne vykonávaš?
(viac, ako je zdravé)**

2.2.3. Pohyb a šport

Problémy mladých ľudí v oblasti fyzického zdravia a zdravého životného štýlu:

- Znižovanie fyzickej zdatnosti/výkonnosti mladých ľudí.
- Nedostatok pohybu mládeže, narastajúca obezita mladých ľudí.
- Obmedzené možnosti/sťažený prístup k príležitostiam pracovať na svojom telesnom rozvoji.
- Neschopnosť mladých ľudí individuálne zhodnotiť vlastný životný štýl.
- Nevyváženosť medzi psychickou a fyzickou záťažou mládeže.
- Absencia pozitívnych vzorov v rodinnom prostredí (šport, zdravý životný štýl).

Športu sa pravidelne venuje 56 % mladých ľudí (cvičia alebo športujú niekoľkokrát týždenne alebo denne), 19 % mladých ľudí v Prešovskom kraji športu ani cvičeniu z rozličných dôvodov nevenuje a 25 % mladých športuje párkrát do mesiaca.

Ako hodnotia mladí ľudia svoj životný štýl? 37 % mladých ľudí si myslí, že žije zdravo alebo veľmi zdravo. Za nezdravý alebo skôr nezdravý považuje svoj životný štýl 18 % mladých. Ďalší (45 %) ho nepovažujú ani za zdravý, ani za nezdravý. Svoje fyzické zdravie podporuje mládež najčastejšie športom (51 %), relaxom, oddychom a wellnessom (33 %), dostatkom spánku (30 %) a vhodným jedálničkom (29 %). Pri tejto otázke mohli respondenti vybrať viacero odpovedí.

Ako hlavné stimuly k tomu, aby sa mladí ľudia viac venovali svojmu zdraviu, uvádzajú: viac voľného času (47 %), mať niekoho, s kým by chodili cvičiť/športovať – sparring partnera (36 %), cenová dostupnosť (29 %).

Cieľ 3: Rozvíjať možnosti na podporu fyzického zdravia

Opatrenie: Vytvárať podmienky pre rozvoj fyzického zdravia mladých ľudí v Prešovskom kraji

Aktivita

A1: Zmapovanie pokrytia potrieb mladých ľudí v oblasti rozvoja fyzického zdravia na stredných školách v PSK a návrh riešenia situácie v prípade zistenia nedostatočných príležitostí.

A2: Doplnenie ponuky tých pohybových a športových programov a aktivít na školách, po ktorých je dopyt zo strany mladých ľudí a absentujú (krúžky so zameraním na šport).

A3: Sprístupnenie športovísk/ihrísk pri stredných školách a školských zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK verejnosti a zdieľanie informácií o ich dostupnosti.

Cieľ 4: Zlepšiť telesnú kondíciu mladých ľudí oproti aktuálnemu stavu

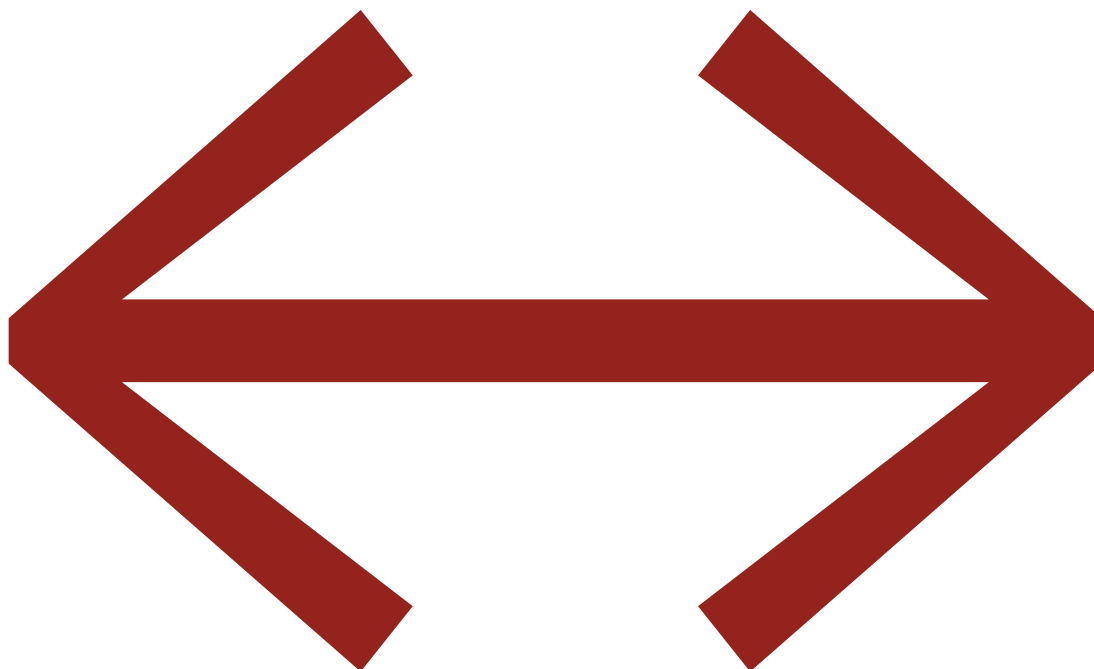
Opatrenie: Zvýšiť záujem mladých ľudí o šport a zdravý životný štýl

Aktivita

A1: Realizácia pravidelných podujatí zameraných na prezentáciu pozitívnych príkladov a vzorov v oblasti športu a zdravého životného štýlu, vrátane propagácie pohybu ako prirodzenej súčasť života.

A2: Tvorba a realizácia informačnej kampane na podporu zdravého životného štýlu, pohybu a športu prezentácia úspešných mladých ľudí, presadzujúcich zdravý životný štýl s využitím pre mladých príťažlivých foriem propagácie (napr. online kanály).

A3: Realizácia vzdelávaní/tréningov pedagógov TŠV v oblasti trendov v práci s mládežou a inovatívnych metód v TŠV.

2.3. Dobrovoľníctvo

Mladí ľudia, ktorí vykonávajú pravidelnejšie dobrovoľnícke aktivity, viac vnímajú, že **môžu prispieť k zlepšeniu života vo svojom najbližšom okolí** (v školskej, miestnej alebo regionálnej samospráve). Percepcia možností ovplyvňovať svoj život je úmerná miere angažovania sa mládeže v dobrovoľníctve. Tí, ktorí sa angažujú viac, vidia pozitívnejšie aj prínos neformálneho vzdelávania a sú spokojnejší so svojím životom.

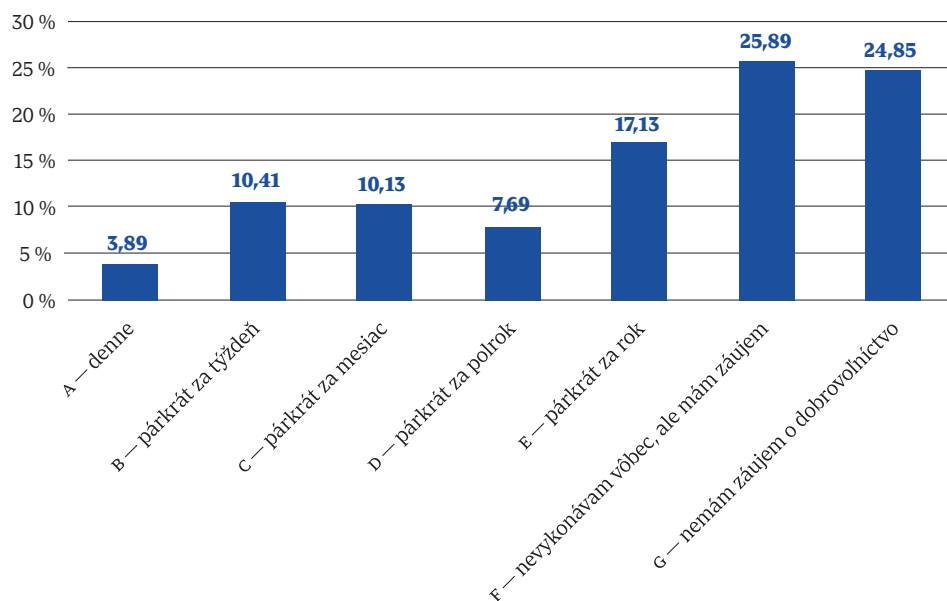
Problémy, ktorým sa prioritná oblasť venuje:

- Nedostatočná informovanosť mladých ľudí o dobrovoľníckych príležitostiach.
- Nízka miera uznania dobrovoľníctva zo strany spoločnosti.
- Nedostatočná spolupráca a sieťovanie dobrovoľníckych organizácií.

Potreby mladých ľudí, na ktoré reaguje oblasť Dobrovoľníctvo:

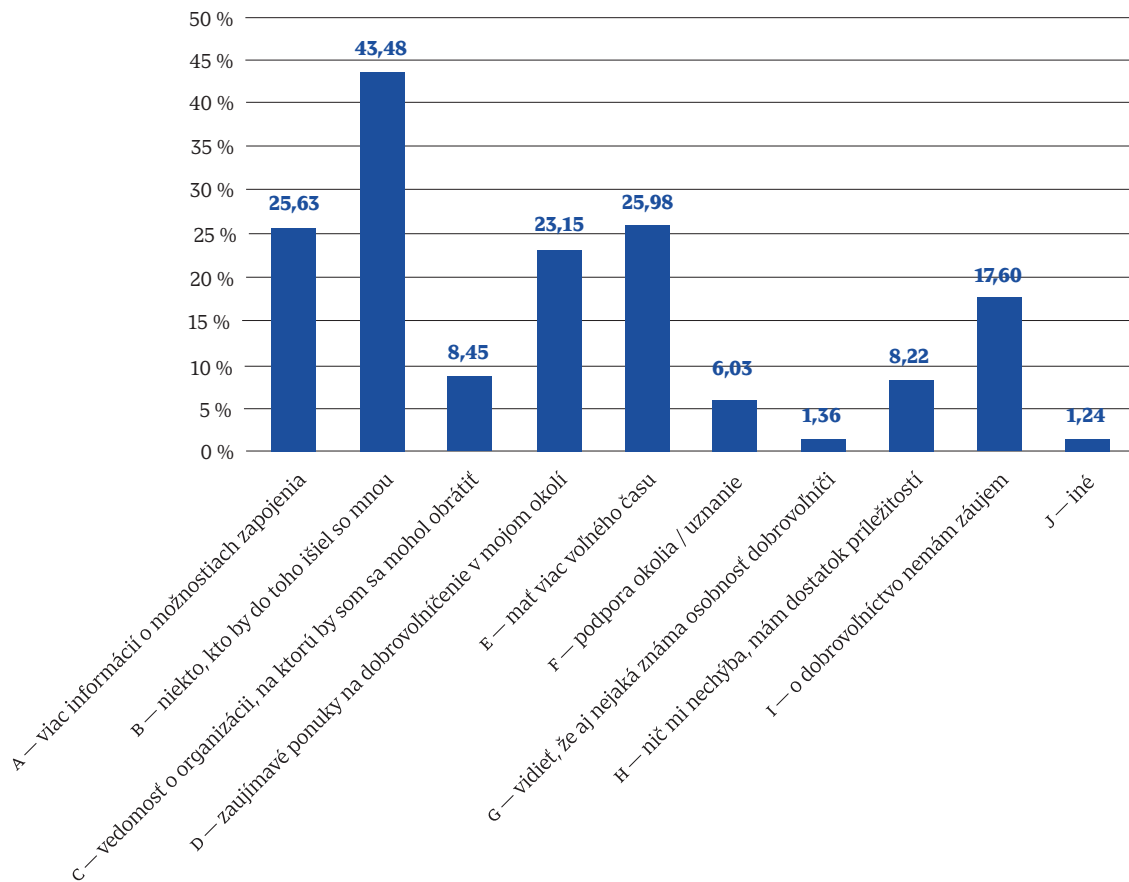
- Lepší prístup k informáciám o dobrovoľníctve.
- Vnímať hodnotu dobrovoľníctva.
- Ocenenie prínosu dobrovoľníctva spoločnosťou.

Ako často vykonávaš dobrovoľnícke aktivity v súčasnosti?

Viac ako polovica mladých ľudí uviedla, že nevykonáva alebo nemá záujem o dobrovoľnícke aktivity (51%), avšak 26 % z nich má záujem o dobrovoľníčenie v budúcnosti. S rôznou frekvenciou sa do dobrovoľníctva zapája 49 % mladých ľudí v kraji. Najviac je tých, ktorí sa venujú dobrovoľníctvu päkrát za rok (17 %). Spomedzi činností, v ktorých mládež dobrovoľníči, dominuje šport (25 %), nasledujú aktivity súvisiace s vierou (8 %), kultúrne a voľnočasové podujatia (7 %).

Čo by ti pomohlo dobrovoľnícky sa angažovať? (výber 1 – 2 možností)

Ako **podnety** pre to, aby sa mladí ľudia v Prešovskom kraji viac dobrovoľnícky angažovali, respondenti najčastejšie uvádzali odpovede: mať niekoho, kto by do toho išiel so mnou (43 %), mať viac voľného času (26 %), viac informácií o možnostiach zapojenia sa do dobrovoľníctva (26 %) a zaujímavé ponuky o dobrovoľníčení v okolí (23 %).

2.3.1. Informácie o dobrovoľníctve a dobrovoľníckych príležitostiach

Cieľ 1: Zvýšiť informovanosť mladých ľudí o možnostiach zapojenia sa do dobrovoľníckych aktivít

Opatrenie 1: Zvýšiť mieru aktívnej spolupráce PSK s organizáciami pracujúcimi s dobrovoľníkmi v kraji v oblasti informovanosti mladých ľudí o dobrovoľníctve

Aktivita

A1: Stanovenie kontaktnej osoby na Úrade PSK pre oblasť dobrovoľníctva a jeho propagácie.

A2: Navrhnutie a realizácia systematickej podpory kľúčových subjektov pre budovanie infraštruktúry dobrovoľníctva v kraji (finančná, materiálna, posilnením personálnych kapacít, poskytnutím priestorov, spoluprácou pri informačných a propagačných aktivitách a pod.).

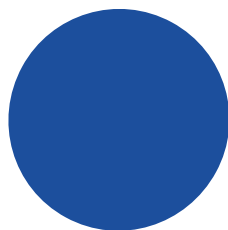
A3: Zmapovanie, oslovenie a sieťovanie organizácií, ktoré pracujú s dobrovoľníkmi v rámci kraja.

A4: Podpora pri vytvorení dobrovoľníckych programov vo vybraných organizáciách v pôsobnosti PSK (napr. zariadenia sociálnych služieb, kultúrne inštitúcie a pod.) a podpora pri zrealizovaní náboru dobrovoľníkov (napr. v školách, medzi širokou verejnosťou a pod.).

Opatrenie 2: Zvýšiť povedomie mladých ľudí o dobrovoľníctve

Aktivita

A1: Príprava a realizácia vzdelávacích aktivít na školách PSK (napr. service learning, informačné workshopy), ktoré zviditeľnia príklady dobrej praxe.

2.3.2. Zapojenie mladých ľudí do dobrovoľníctva

Cieľ 2: Zvýšiť zapojenosť mladých ľudí do dobrovoľníckych aktivít

Opatrenie 1: Podpora dobrovoľníckych aktivít na regionálnej úrovni

Aktivita

A1: Podpora tvorby a realizácie dobrovoľníckych programov dobrovoľníckymi organizáciami (vrátane škôl, obcí a pod.) v kraji, ako aj realizovanie národných dobrovoľníckych programov (typu „Týždeň dobrovoľníctva“, „Naše mesto“ a pod.) na regionálnej a miestnej úrovni a tým zvyšovanie kvality ich práce s dobrovoľníkmi a pripravenosti získať značku kvality a výhody s ňou spojené.

Opatrenie 2: Podporovať ocenenie dobrovoľníctva a uznanie jeho prínosu pre mladých ľudí

Aktivita

A1: Realizácia informačnej kampane na podporu uznania dobrovoľníctva a jeho prínosov.

A2: Realizácia oceňovania dobrovoľníkov na úrovni kraja (napr. Srdce na dlani).

A3: Uznávanie zručností a kompetencií mladých ľudí získaných dobrovoľníctvom (napr. prostredníctvom zavádzania vyučovacej metódy service learning v rámci vzdelávania) na školách v pôsobnosti PSK.

2.4. Vzdelávanie a zamestnanosť

Vzdelávanie a zamestnanosť sú vzájomne sa podmieňujúce oblasti, v rámci ktorých je najefektívnejšie prepájať strategické ciele a opatrenia. Zabezpečením účinného vzdelávania môžeme lepšie zosúladiť zručnosti pracovnej sily s potrebami trhu práce. Trh práce potrebuje mladých ľudí s kľúčovými kompetenciami a praktickými zručnosťami, ktorí sú schopní prenášať poznatky zo školy do praxe a zamestnania. Zároveň však potrebuje zamestnancov ďalej vzdelávať a rozvíjať ich zručnosti. Účinné politiky v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy môžu takisto skvalitniť osobný rozvoj, podporiť aktívne občianstvo a posilniť rovnosť, ako aj podporiť sociálne začlenenie a integráciu. Aj keď mladí ľudia patria medzi skupiny ohrozené vysokou nezamestnanosťou, nestými pracovnými podmienkami a diskrimináciou na trhu práce, vzdelávanie môže výrazne prispieť k zníženiu tohto ohrozenia. Riziko nezamestnanosti sa znižuje so zvyšujúcim sa vzdelaním.

2.4.1. Kľúčové kompetencie

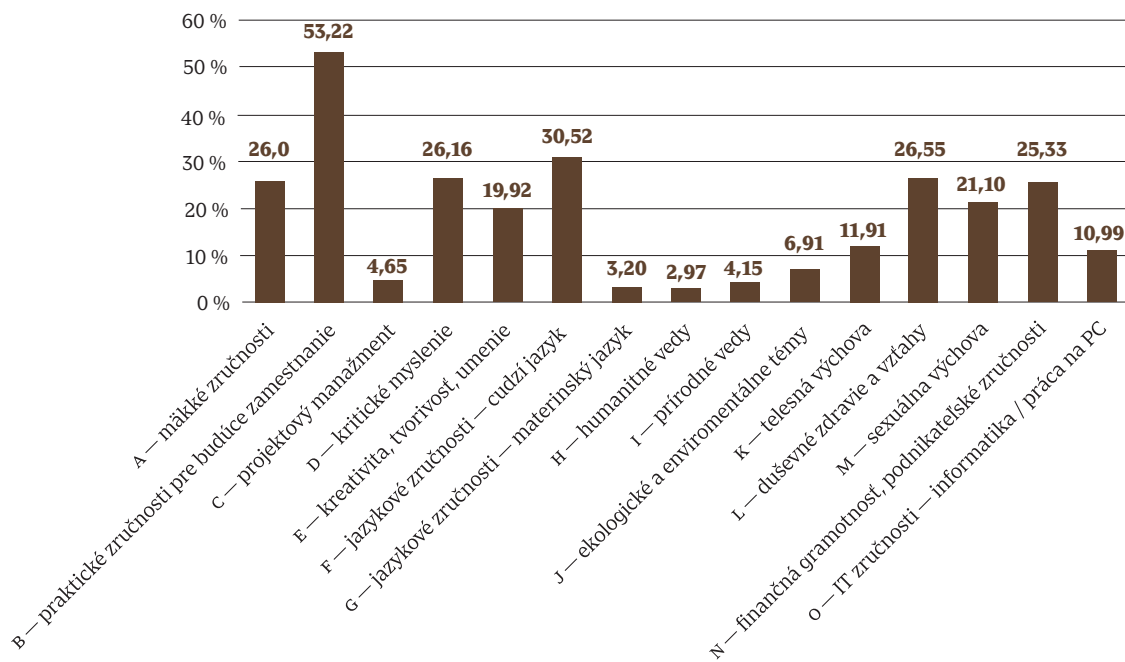
Kľúčové kompetencie sú kombináciou vedomostí, zručností a postojov. Potrebujú ich všetci ľudia na svoje osobné naplnenie a rozvoj, zamestnateľnosť, sociálne začlenenie, udržateľný životný štýl, úspešný život v spoločnosti, ktorá žije v mieri, pre riadenie života so zodpovedným prístupom ku zdraviu a aktívne občianstvo. Boli vypracované v kontexte celoživotného vzdelávania, od raného detstva počas celého života dospelého človeka a majú sa nadobúdať pri formálnom a neformálnom vzdelávaní, ako aj pri informálnom učení sa v každom prostredí vrátane rodiny, školy, pracoviska a susedských a iných komunit. Všetky kľúčové kompetencie sa považujú za rovnako dôležité. Každá z nich prispieva k úspešnému životu v spoločnosti. Prekrývajú sa a nadväzujú na seba; aspekty, ktoré sú podstatné v jednej oblasti, zvyčajne podporujú kompetencie aj v ďalšej oblasti. V rámci kľúčových kompetencií sú zakotvené zručnosti, ako sú kritické myslenie, riešenie problémov, tímová práca, komunikačné a vyjednávací zručnosti, analytické zručnosti, tvorivosť a medzikultúrne zručnosti. Medzi kľúčové kompetencie zaraďujeme:

- gramotnosť,
- viacjazyčnosť,
- matematickú kompetenciu a kompetenciu vo vede, technológii a inžinierstve (vrátane kritického myslenia),
- digitálnu kompetenciu,
- osobnostnú a sociálnu kompetenciu a schopnosť učiť sa,
- občiansku kompetenciu,
- podnikateľskú kompetenciu,
- kompetenciu v oblasti kultúrneho povedomia a prejavu.

(Zdroj: *Odporúčanie Rady Európskej Únie z 22. 5. 2018 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie*).

V prioritnej oblasti **Kľúčové kompetencie** sa stretávame s týmito **problémami**:

- Nesúlads medzi zručnosťami, ktoré mladí ľudia získavajú vzdelávaním a odbornou prípravou a tými, ktoré požaduje trh práce.
- Nerozvíjanie zručností pre samozamestnanie (podnikateľská a finančná gramotnosť).
- Neprepájanie teórie s praxou.
- Nedostatočná informovanosť mladých ľudí o pracovných príležitostiach a možnostiach vzdelávania.
- Nereálne očakávania mladých ľudí pri vstupe na trh práce.
- Nepripravenosť pedagógov rozvíjať kľúčové kompetencie mladých ľudí.
- Nedostatočné zručnosti pedagógov v oblasti inovácií a digitalizácie.

**Ktorým oblastiam by sa podľa teba malo vo vzdelávaní venovať viac času?
(výber 1 – 3 možností)**

Medzi oblasti, ktorým by sa podľa mladých ľudí **malo venovať vo vzdelávaní viac času**, patria: praktické zručnosti pre budúce zamestnanie (53 %), jazykové zručnosti (31 %), duševné zdravie a vzťahy (27 %), mäkké zručnosti a kritické myslenie (po 26 %), finančná gramotnosť a podnikateľské zručnosti (25 %).

Úroveň vzdelávania na svojej škole hodnotia mladí ľudia dobre a veľmi dobre (82%). Viac ako polovica mladých ľudí považuje **prepájanie učiva s praxou v školách** za dostatočné (dobré alebo veľmi dobré – 55%). Ako skôr zlé a veľmi zlé je vnímané u 20% respondentov. Pozitívnejšie hodnotia prepájanie učiva s praxou študenti stredných odborných škôl, akadémií a konzervatórií (27%) oproti študentom gymnázií (9%) a vysokých škôl (14%).

Takmer 60% mladých ľudí uviedlo, že **prípravu na výkon povolania** alebo podnikanie hodnotí na svojej škole ako veľmi dobrú, alebo dobrú. 17% hodnotí toto kritérium na svojej škole ako skôr zlé, alebo veľmi zlé.

Výber školy, na ktorej študujú, považujú mladí ľudia zvyčajne za svoje vlastné rozhodnutie (68 %), vo veľkej miere majú vplyv na rozhodovanie rodina/súrodenci, rodičia, starí rodičia (25 %), iba minimálne vplyvajú na ich rozhodnutie kamaráti/spolužiaci (3%), učitelia, kariérni/výchovní poradcovia a iní dospelí (po 1%). Ženy majú väčšiu tendenciu rozhodovať sa pri výbere školy samy.

Mladí ľudia uprednostňujú spomedzi rôznych foriem zamestnania (štátna správa, neziskový sektor, zamestnanec, ostať v domácnosti) **možnosť mať vlastnú firmu/pracovať na živnosť** (37 %). Túto možnosť si vyberali častejšie muži ako ženy. Z hľadiska veku dominuje záujem o podnikanie u mladších vekových skupín 15 – 20 rokov. Záujem tejto cieľovej skupiny o samozamestnanie dosahuje 40 %. Starší (21 – 30 rokov) uprednostňujú prácu v štátnej správe.

Ako kľúčové faktory, ktoré mladých ľudí motivujú pri výbere zamestnania alebo pri zotrvaní v zamestnaní, uvádzali mladí najčastejšie: **robiť prácu, ktorá by ma bavila** (82 %), dostatočné finančné ohodnotenie (77 %) a dobré vzťahy na pracovisku (49 %).

Cieľ 1: Uľahčiť vstup mladých ľudí na trh práce

Opatrenie 1: Rozvíjať a posilňovať kľúčové kompetencie mladých ľudí, ako aj vzdelávať pracovníkov s mládežou, pedagógov a ďalších aktérov práce s mládežou v oblasti rozvoja kľúčových kompetencií mladých

Aktivita

A1: Podpora zavádzania vzdelávacích a výchovno-vzdelávacích programov zameraných na rozvoj kľúčových kompetencií mladých ľudí (vrátane znevýhodnených skupín) a realizácia vzdelávaní pedagógov, pracovníkov s mládežou a ďalších aktérov pracujúcich s mládežou v oblasti rozvoja kľúčových kompetencií mladých.

A2: Podpora realizácie vzdelávaní a zážitkových programov zameraných na orientáciu mladých ľudí v životných cieľoch a víziách.

A3: Vzdelávanie mládeže prostredníctvom programov zameraných na hodnoty a prípravu na život v oblastiach: rodina, práca, vzťahy, hodnoty, výber životných cieľov a pod..

Opatrenie 2: Informovať mladých ľudí o možnostiach vzdelávania a pracovných príležitostiach

Aktivita

A1: Podpora realizácie dvoch typov podujatí na pravidelnej báze a regionálnej úrovni:

a) trh škôl, výchovno-vzdelávacích subjektov a neformálneho vzdelávania (prezentovanie škôl pre školy, mládežnícke organizácie, MVO a verejnosť, v spádových oblastiach),

b) trh pracovných príležitostí pre mladých (vrátane stáží, dobrovoľníckych programov, podnikania).

Opatrenie 3: Zvýšiť efektivitu kariérnej výchovy a kariérneho poradenstva zameraných na výber štúdia a povolania pre žiakov základných a stredných škôl

Aktivita

A1: Navrhnutie plánu pre skvalitnenie kariérneho poradenstva na základe spolupráce PSK, CPP Prešov, škôl a odborníkov.

A2: Zriadenie TalentCentra pre žiakov z Prešovského kraja. TalentCentrum ponúka interaktívny a profesionálne moderovaný program, ktorý podporí žiakov ZŠ v ich rozhodovaní o kariérnej ceste.

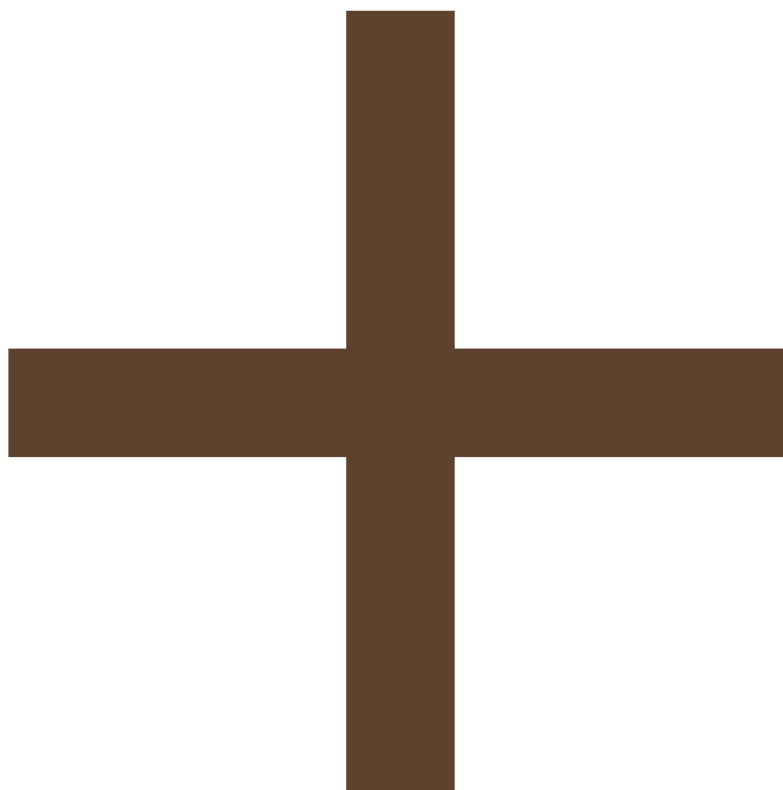
2.4.2. Prepojenie formálneho a neformálneho vzdelávania

Pre túto prioritnú oblasť boli zadefinované nasledujúce **problémy**, na ktoré reaguje strategický cieľ a opatrenia:

- Málo pozitívnych skúseností študentov a pedagógov s neformálnym vzdelávaním.
- Nedostatok zručností pedagógov pre realizáciu neformálneho vzdelávania v školskom prostredí.
- Nedostatočné informovanie mladých ľudí o možnostiach neformálneho vzdelávania.
- Nízka motivácia mladých ľudí pracovať na sebe, rozvíjať svoje zručnosti.
- Nedostatočné povedomie o prínosoch neformálneho vzdelávania pre mladého človeka.
- Nedostatočné uznanie neformálneho vzdelávania.

58 % mladých ľudí vníma **prínos neformálneho vzdelávania** pre svoj osobný a profesijný rast, 40 % opýtaných to nedokáže posúdiť alebo nevie, čo si pod týmto pojmom predstaviť. Iba 2 % respondentov si myslia, že neformálne vzdelávanie nie je potrebné. S vyšším vekom rastie miera vnímania prínosu neformálneho vzdelávania mladými ľuďmi. A naopak, v nižších vekových skupinách je viac tých, ktorí nevedia posúdiť jeho prínos. Mladým ľuďom chýba skúsenosť zážitku neformálneho vzdelávania.

33 % mladých ľudí uviedlo, že sa nevzdeláva mimo školy a práce (kurzy, školenia, webináre, workshopy), ale chceli by sa vzdelávať. 21 % uviedlo, že sa nevzdeláva a ani nemá záujem sa takto vzdelávať. 46 % sa v rozličnej miere vzdeláva aj mimo školy/práce. Rozdiely pri záujme o vzdelávanie mimo školy vidieť aj v závislosti od typu školy, ktorú študenti navštevujú. Pri študentoch gymnázia je 15 % takých, ktorí sa mimo školy nevzdelávajú a ani nemajú záujem. Pri študentoch odborných škôl je to 27 %.

Opatrenie 1: Zavádzať neformálne vzdelávanie v školách

Aktivita

A1: Podpora informovania mladých ľudí o možnostiach neformálneho vzdelávania pre žiakov, pedagógov a pracovníkov s mládežou.

A2: Vytvorenie prehľadu vzdelávacích a rozvojových programov realizovaných v školách, štátnymi inštitúciami a neziskovými organizáciami pre oblasť neformálneho vzdelávania, kľúčových kompetencií a prípravy na život (každoročne aktualizovaný).

A3: Podpora rozvoja zručností pedagogických zamestnancov v oblasti neformálneho a inovatívneho vzdelávania.

Opatrenie 2: Podporiť uznávanie prínosu neformálneho vzdelávania v práci s mládežou

Aktivita

A1: Podpora uznania prínosu neformálneho vzdelávania nadviazaním na Deklaráciu o uznaní prínosu neformálneho vzdelávania v práci s mládežou a systému uznávania neformálneho vzdelávania v praxi.

A2: Pravidelná realizácia konferencie o neformálnom vzdelávaní a výchove a jeho prínosoch pre mladých ľudí na regionálnej úrovni.

„33 %
mladých
ľudí uviedlo,
že sa
nevzdeláva
mimo školy
a práce“

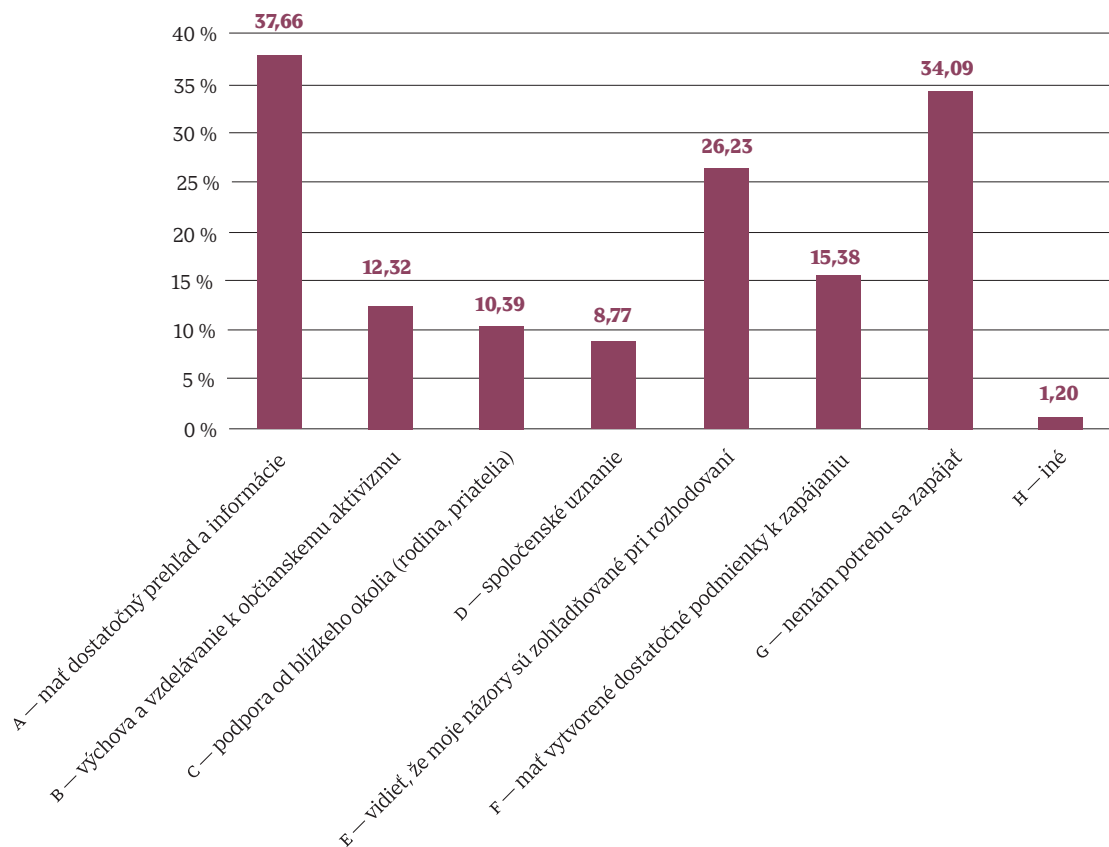
2.5.

Participácia

Participácia mládeže nespočíva v jednorazovej aktivite. Ide predovšetkým o pravidelné aktivity založené na vzťahu mladých ľudí a osôb s rozhodovacou právomocou. Participácia pri rozhodovaní je o zdieľaní a presúvaní právomoci – od tých, ktorí štandardne kontrolujú procesy (dospelí) k tým, ktorých chcú zapojiť a ktorí chcú byť zapojení (mladí ľudia). Mladí ľudia majú mať možnosť spoluutvárať mládežnícku politiku, iniciovať vznik mládežníckych organizácií a byť do nich zapájaní. Je potrebné ich podporiť v tom, aby vedeli a chceli vyjadriť svoje postoje a názory na diskutované témy.

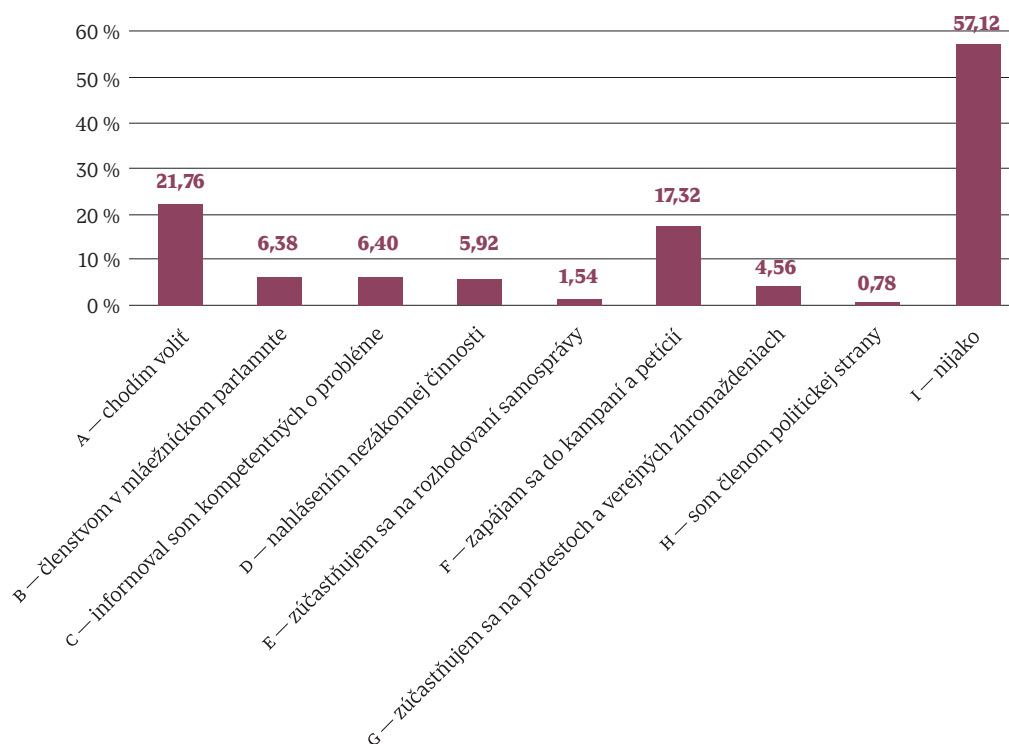
Problémy, na ktoré Stratégia reaguje:

- Nízka úroveň participácie mládeže.
- Slabá informovanosť mladých o možnostiach participácie.
- Chýbajúce vzdelávanie a výchova mladých k participácii.
- Nedostatočné povedomie zástupcov samospráv o potrebe participácie mladých ľudí.
- Nedostatočná koordinácia participácie mládeže na miestnej a regionálnej úrovni.
- Chýbajúce zastúpenie mladých v orgánoch samospráv.
- Nerovnomerné rozmiestnenie školských parlamentov a rôzne modely ich fungovania v kraji (veľké odlišnosti v rámci volieb, zloženia, kompetencií a činnosti).
- Participácia nie je v spoločnosti diskutovanou témou. Nie je dostatočne propagovaná.
- Nerešpektovanie názorov a požiadaviek mladých ľudí, nezáujem o ich potreby a názory.
- Chýba systematický prístup a dlhodobé plánovanie v zastupiteľských štruktúrach mladých.

Čo by ti pomohlo, aby si sa viac zapájal do vecí verejných? (výber 1 – 2 možností)

K zapájaniu sa do verejného života by mladým ľuďom najviac pomohlo, aby mali dostatočný prehľad a informácie o spoločenskom dianí (38 %) a taktiež vidieť, že ich názory sú zohľadňované pri rozhodnutiach samosprávy (26 %). Vyše 1/3 mladých ľudí (34 %), nemá potrebu zapájať sa do vecí verejných.

Ako sa podieľaš na rozhodnutiach, ktoré ovplyvňujú život v tvojom okolí?

Viac ako polovica (57 %) mladých ľudí sa nijako nepodieľa na rozhodnutiach, ktoré ovplyvňujú život v ich okolí. Najviac mladých ľudí sa podieľa na rozhodnutiach tým, že chodí voliť (22 %), alebo sa zapájajú do kampaní a petícií (17 %).

2.5.1. Prístup k informáciám o participácii a príležitosti participovať

Cieľ 1: Zvýšiť povedomie a informovanosť mladých ľudí o možnostiach participácie

Opatrenie 1: Vytvoriť priestor a príležitosti pre informovanie mladých ľudí o možnostiach podieľať sa na správe vecí verejných

Aktivity

A1: Pravidelná realizácia informačnej kampane na podporu vnímania participácie mladých ako spoločenskej témy.

A2: Realizácia konferencií v téme participácie na zdieľanie príkladov dobrej praxe a vytváranie možností pre sieťovanie školských a mestských mládežníckych parlamentov.

Opatrenie 2: Podporiť systematické vzdelávanie mladých ľudí, zástupcov samospráv, koordinátorov školských parlamentov a pracovníkov s mládežou v oblasti participácie

Aktivity

A1: Realizácia systematického vzdelávania v oblasti participácie u:

- mladých ľudí vrátane zástupcov školských a mládežníckych parlamentov – vzdelávanie zamerané na možnosti participácie a aktivity, ktoré učia k participácii, o právach, príležitostiach a službách umožňujúcich participáciu, ktoré sú ponúkané na miestnej a regionálnej úrovni,
- zástupcov samospráv, pracovníkov s mládežou, koordinátorov školských parlamentov – cieľom vzdelávania je zvýšiť povedomie o participácii mladých a jej nástrojoch.

A2: Realizácia podujatí a aktivít „zážitkovej participácie“ – aby si mladí mohli participáciu vyskúšať prakticky a „ohmatať“, (napr. živé knižnice, praktické workshopy participácie, letná škola participácie, simulované zasadnutia/diskusie).

2.5.2. Účasť mladých v školskej a obecnej samospráve

Cieľ 2: Vytvárať príležitosti pre spoluúčasť mladých ľudí na zastupiteľskej demokracii

Opatrenie: Zohľadniť názory a zvýšiť účasť mladých ľudí pri správe kraja, obcí a škôl

Aktivita

A1: Zavedenie participatívnych rozpočtov s účasťou mladých ľudí v školách.

A2: Realizácia grantových programov umožňujúcich žiakom/študentom spoluutvárať život školy prostredníctvom malých projektov (realizovať aktivity pre žiakov, meniť prostredie školy, formovať pravidlá a pod.).

A3: Participácia žiakov na tvorbe pravidiel a bezpečného prostredia v školách, v spolupráci so školskými parlamentmi.

A4: Prizývanie mladých k plánovaniu, identifikácii problémov a uspokojovaniu potrieb mládeže na úrovni krajskej a obecnej samosprávy pomocou diskusných workshopov a iných podujatí.

A5: Zmapovanie zastúpenia mladých v rozhodovacích orgánoch miest a obcí.

A6: Zavádzanie atraktívnych spôsobov zapájania sa mladých do života školy, obce, mesta, kraja, a to prostredníctvom aktuálnych trendov v práci s mládežou (napr. mládežnícke výzvy, aplikácie).

A7: Podpora účasti mladých ľudí na voľbách prostredníctvom simulovaných volieb.

2.5.3. Zastupiteľské štruktúry mladých

Zastupiteľské štruktúry mladých (ZŠM) sú prostriedkom participácie mladých na ich každodennom živote. Ide primárne o dve oblasti alebo prostredia, ktoré majú po rodine najväčší vplyv na reálny život mladých ľudí – obecná a školská samospráva. Aby ich mohli aktívne spoluvytvárať, potrebujú mať príležitosť spolupodieľať sa na tvorbe, realizácii a vyhodnocovaní politík a z nich vyplývajúcich opatrení a aktivít priamo alebo delegovaním rozhodovacej právomoci na svojich volených zástupcov.

Medzi zastupiteľské štruktúry mladých na najnižšej úrovni (t. j. miestna a regionálna samospráva) patria:

- v školskej samospráve: školské parlamenty (ŠP) a krajský stredoškolský parlament (KSP),
- v obecnej samospráve: obecné rady mládeže (ORM) a mestský mládežnícky parlament (MMP).

Cieľ 3: Podporiť systematické fungovanie zastupiteľských štruktúr mládeže v Prešovskom kraji

Opatrenie: Podporiť vytváranie, vzdelávanie a spoluprácu zastupiteľských štruktúr mladých na všetkých úrovniach

Aktivita

A1: Zmapovanie fungovania zastupiteľských štruktúr mladých (ZŠM) a navrhnutie riešení pre zlepšenie ich fungovania.

A2: Iniciovanie diskusií k vzniku nových mestských mládežníckych parlamentov alebo obecných rád mládeže.

A3: Prezentácia príkladov dobrej spolupráce obcí/škôl a mladých ľudí s cieľom zvýšiť porozumenie potreby participácie mladých u zástupcov školskej a obecnej samosprávy.

A4: Motivovanie miest a obcí k vytváraniu pozície pracovníka s mládežou (realizácia stretnutí so zástupcami miest a obcí).

„Participácia
mládeže
nespočíva
v jednorazo-
vej aktivite.“

3. Závěr

Stratégia PSK pre mládež na roky 2023 – 2028 je otvorený dokument, ktorý je možné aktualizovať, a tak priebežne reagovať na novovzniknuté potreby mladých ľudí v Prešovskom kraji.

Koordinujúcu úlohu pri plnení strategických cieľov má Odbor školstva Úradu PSK.

Priebežné hodnotenie a monitoring napĺňania Stratégie vykonáva každoročne Regionálna akčná skupina, zložená zo zástupcov organizácií a inštitúcií pracujúcich s mládežou.

Implementácia Stratégie je založená na ročných akčných plánoch vypracovaných Regionálnou akčnou skupinou, ktorá zároveň konzultuje strategické ciele, opatrenia a aktivity kraja v rámci mládežníckej politiky v prípade potreby aktualizácie strategického dokumentu.

Na implementácii Stratégie sa podieľajú aj organizácie tretieho sektora, štátne inštitúcie, územná samospráva a súkromný sektor prostredníctvom svojich aktivít. Jednotlivé subjekty zohľadňujú smerovanie krajskej mládežníckej politiky vo svojej činnosti vytváraním iniciatív a projektov, ktoré zahŕňajú ciele politiky mládeže uvedené v tejto Stratégii.

Na procese strategického plánovania mládežníckej politiky v Prešovskom kraji sa podieľalo množstvo odborníkov z rozličných oblastí práce s mládežou. Poďakovanie patrí iniciátorom tohto procesu – Odboru školstva Úradu PSK a realizačnému tímu Rady mládeže Prešovského kraja, odborníkom z expertných skupín a medzirezortnej skupiny, organizáciám zapojeným do pripomienkovania, a predovšetkým mladým ľuďom, ktorí boli ochotní poskytnúť o sebe informácie (v prieskume potrieb a kvality života), ako aj tým, ktorí zdieľali svoje názory, priniesli nové nápady a myšlienky (fokusové skupiny s mladými). Výsledkom spoločnej snahy všetkých zapojených osôb, organizácií a inštitúcií dosiahnuť naplnenie vízie sú relevantné a adresné strategické ciele a opatrenia, ktoré sa vďaka realizácii aktivít prenesú do praxe.

Spracovali Odbor školstva Ú PSK a realizačný tím RMPK:

PaedDr. Slavka Olejníková
referent odboru školstva PSK

Mgr. Marianna Potanovičová
koordinátorka aktivít strategického plánovania, Rada mládeže Prešovského kraja

PhDr. Lenka Eliáš Čuchtová
metodička procesu strategického plánovania, Rada mládeže Prešovského kraja

Ing. Ján Smatana
analytik, Rada mládeže Prešovského kraja

Kompletné znenie Stratégie PSK pre mládež nájdete na tomto linku:
<https://www.rmpk.sk/ponuka/dokumenty-mladeznickej-politiky>

04/2023

**PREŠOVSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ**

**Rada
mládeže
Prešovského
kraja**